

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 14^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2004

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ἐκδόσεις τῶν Ὀλυμπιονίκων τοῦ Πινδάρου, στὸ πρωτότυπο καὶ μεταφράσεις σὲ ἑπτὰ γλῶσσες, ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Μ. Σακελλαρίου.

Ἔχω τὴν τιμὴ νὰ παρουσιάσω ἔκδοση τῶν Ὀλυμπιονίκων τοῦ Πινδάρου στὸ πρωτότυπο καὶ μεταφράσεις σὲ ἑπτὰ γλῶσσες.

Τὸ ἔργο πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων, μὴ κερδοσκοπικὸ σωματεῖο. Σχεδιάσθηκε πρὸ ἐτῶν, γιὰ νὰ ἐκδοθεῖ λίγο πρὸ τῆς τελέσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τοῦ 2004 στὴν Ἀθήνα, μὲ τέσσερις σκοπούς. Νὰ συνεορτάσει τὸ σπουδαῖο τοῦτο γεγονός. Νὰ συμβάλει στὴν ὑπογράμμιση τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ ἀπὸ τοῦ 1896 τελούμενοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἀναγέννησαν πανάρχαιο ἑλληνικὸ θεσμὸ μεγίστης σημασίας, καὶ δὴ πολιτιστικῆς, πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς. Νὰ γνωρίσει στὴ Διεθνή Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ, καθὼς καὶ στὶς Ἐθνικὲς Ὀλυμπιακὲς Ἐπιτροπὲς ἐκεῖνο τὸ τμῆμα τοῦ ἔργου τοῦ Πινδάρου ποὺ ὑμνεῖ Ὀλυμπιακὰς νίκας. Καί, σύμφωνα μὲ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων, νὰ παρουσιάσει μερικὲς ἀπὸ τίς διάσημες διεθνεῖς τυπογραφικὲς γραμματσοειρὲς τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου, ἀρχίζοντας μὲ ἐκεῖνὴ τοῦ Ζαχαρία Καλλιέργη, τοῦ ἔτους 1499.

Ἡ παρῶσα ἔκδοση ἀποτελεῖται ἀπὸ κασσετίνες. Κάθε κασσετίνα περιέχει ἑπτὰ τόμους, ἓνα γιὰ κάθε μετάφραση. Ὅλοι ὅμως παρουσιάζουν ἐπίσης τὸ ἀρχαῖο κείμενο, καθὼς καὶ μία εἰσαγωγὴ στὸ ἔργο τοῦ Πινδάρου, εἰδικὰ γραμμμένη ἀπὸ τὸν καθηγητὴ William H. Race, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νότιας Καρολίνας.

Τὸ ἀρχαῖο κείμενο εἶναι ἐκεῖνο τῆς ἔκδοσης τοῦ Πινδάρου ἀπὸ τὸν καθηγητὴ William H. Race, στὴ σειρὰ Loeb Classical Library, τῆς Harvard University Press.

Οἱ μεταφράσεις ἔχουν ἐκπονηθεῖ: στὴν ἀγγλικὴ ἀπὸ τὸν William H. Race, στὴ γαλλικὴ ἀπὸ τὸν Jean-Paul Savignac, στὴ γερμανικὴ ἀπὸ τὸν Franz

Dornseif, στην ισπανική από τον Emilio Suarez della Torre, στην ιταλική από τον Luigi Lehnus, στη ρωσική από τον Mikhaïl Gasparov. Ἡ νέα ἑλληνική μετάφραση εἶναι ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννη Οἰκονομίδη, ἐπεξεργασμένο ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Δανιήλ Ἰακώβ.

Ἡ παροῦσα ἔκδοση προσφέρει παραλλήλως μερικά δείγματα ἀπὸ τὶς διασημότερες ἑλληνικὲς γραμματосειρές πού φιλοτεχνήθηκαν ἀπὸ τὸν 15ο αἰώνα καὶ ἔπειτα. Ἔτσι τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τυπώνεται στὸν ἀγγλικὸ τόμο μὲ στοιχεῖα *Wilson Greek*, στὸ γαλλικὸ μὲ στοιχεῖα *Grecs du Roy*, στὴ γερμανικὴ μὲ στοιχεῖα *Palatino*, στὴν ισπανικὴ μὲ στοιχεῖα *Complutense*, στὴν ιταλικὴ μὲ στοιχεῖα *Bodoni* καὶ στὴ ρωσικὴ μὲ στοιχεῖα *Porson Greek*. Γιὰ τὸν ἑλληνικὸ τόμο χρησιμοποιεῖται ἡ γραμματосειρὰ τοῦ Ζαχαρία Καλλιέργη, τοῦ ἔτους 1499. Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση καὶ τὰ λοιπὰ ἑλληνικὰ κείμενα, χρησιμοποιεῖται ἡ γραμματосειρὰ *Athens Academy*, προῖὸν τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων κατὰ παραγγελία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ὅθεν καὶ διατυπώνονται εὐχαριστίες πρὸς τὴ Σύγκλητο τῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὴν ἀδειὰ τῆς γιὰ τὴν χρῆση αὐτῆς τῆς γραμματосειρᾶς.

Ἡ ἰδέα τῆς παρούσας ἔκδοσης ὀφείλεται στὸν ἀειμνήστο Μιχαήλ Σ. Μακράκη, ἐμπνευστὴ καὶ Ἀντιπρόεδρο τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων. Στὸν ἴδιον ὀφείλεται ἐπίσης ἡ ὅλη πρόοδος τοῦ ἔργου μέχρι τοῦ θανάτου του, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2001. Κατ' αὐτὴ τὴν περίοδο ἐπιτεύχθηκαν, μὲ δικές του ἐνέργειες, οἱ ἐπαφές μὲ τοὺς περισσότερους ξένους συνεργάτες καὶ ἄλλους συντελεστές, καθὼς καὶ μὲ τὸν χορηγὸ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς δωρητές.

Τὸ Ἰδρυμα Σταύρου Σ. Νιάρχου, πού καὶ στὸ παρελθὸν ὑπῆρξε χορηγὸς τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων, ἀνέλαβε τὸ κόστος τῆς ἔκδοσης. Τὰ πνευματικὰ δικαιώματα χρῆσης τῶν ξενογλώσσων μεταφράσεων παραχωρήθηκαν δωρεάν: γιὰ τὸ ἀρχαῖο κείμενο καὶ τὴν ἀγγλικὴ μετάφραση ἀπὸ τὸ Harvard University Press, γιὰ τὴ γαλλικὴ μετάφραση ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις *La Différence*, γιὰ τὴ γερμανικὴ μετάφραση ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις *Insel Verlag*, γιὰ τὴν ισπανικὴ μετάφραση ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις *Cátedra*, γιὰ τὴν ιταλικὴ μετάφραση ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις *Garzanti Libri*, γιὰ τὴ ρωσικὴ μετάφραση ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Mikhaïl Gasparov τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μόσχας, μέλος τῆς Ρωσικῆς Ἀκαδημίας, καὶ γιὰ τὴ νεοελληνικὴ ἀνέκδοτη μετάφραση τοῦ Ἰωάννη Οἰκονομίδη ἀπὸ τὴν κόρη του, Μιράντα Οἰκονομίδη.

Ὁ καθηγητὴς William H. Race συνέταξε εἰδικὰ γιὰ τὴν παροῦσα ἔκδοση ἐξαιρετικὴ Εἰσαγωγὴ καὶ παρέσχε γενικότερη βοήθεια στὴν προσπάθεια, συντελώντας ἀποφασιστικὰ στὴν ὑψηλὴ ποιότητα τοῦ ἔργου.

Οἱ καθηγητὲς Emilio Suarez del la Torre τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Valladolid, Luigi Lehnus τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου καὶ Mikhaïl Gasparov τοῦ

Πανεπιστημίου τῆς Μόσχας, φρόντισαν εὐγενῶς τὴ στοιχειοθεσία καὶ τὶς διορθώσεις ὄχι μόνον τῶν δικῶν τους μεταφράσεων τῶν Ὀλυμπιονίκων στὴ γλώσσα τους, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν συνοδευτικῶν κειμένων, πού, ἄλλωστε, μετέφρασαν οἱ ἴδιοι.

Οἱ μεταφράσεις τῶν συνοδευτικῶν κειμένων στὴν ἀγγλική, γαλλική, γερμανική καὶ ἰταλική ἔγιναν ἀντίστοιχα ἀπὸ τὸν Γιώργο Μαθιόπουλο, τὴν Carine Coresis, τὸν καθηγητὴ Heinz Wetzel τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τορόντο, τὸν Θεοδόση Νικολαΐδη καὶ τὸν Antonio Giovetti.

Στὸν καθηγητὴ Δανιὴλ Ἰακώβ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ στοὺς συνεργάτες του ὀφείλονται ἡ ἐξαιρετὴ φιλολογικὴ ἐπιμέλεια τῆς νεοελληνικῆς μετάφρασης τῶν Ὀλυμπιονίκων ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἰωάννη Οἰκονομίδη καὶ ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ καθηγητῆ William H. Race.

Ἡ Ἑταιρεία Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων σχεδιάζει καλαίσθητες ἑλληνικὲς γραμματοσειρές γιὰ τοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές. Παράλληλα ἐπιδίδεται στὴν ἔρευνα τῆς ἱστορίας τῶν ἑλληνικῶν τυπογραφικῶν στοιχείων. Ἔχει ἐκτελέσει παραγγελίες εἰδικῶν γραμματοσειρῶν γιὰ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, τὸ Ἰνστιτούτο Ἐπεξεργασίας τοῦ Λόγου κ.ἄ. Ἐπίσης ἔχει ὀργανώσει τὸ Διεθνὲς Συνέδριο Ἑλληνικὰ γράμματα: ἀπὸ τὴν σκληρὴ πέτρα στὸν σκληρὸ δίσκο (Ἀθήνα, 1995) καὶ ἐνεργοποιεῖται σὲ ἐκδόσεις μὲ θέμα τὴν τυπογραφία. Μὲ ἐπιμέλεια τῆς ΕΕΤΣ τὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου ἔχουν κυκλοφορήσει στὰ ἀγγλικά, μὲ τίτλο *Greek Letters from Tablets to Pixel*, ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Oak Knoll Press (Newcastle, Delaware, ΗΠΑ, 1996) καὶ στὰ ἑλληνικά ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Linora (Ἀθήνα, 1998). Πρόσφατα, ἡ ΕΕΤΣ μετέφρασε καὶ ἐπιμελήθηκε καλλιτεχνικά, μὲ χορηγία τοῦ Ἰδρύματος Σταύρου Σ. Νιάρχου, τὸ βιβλίον τοῦ Robert Bringhurst, *Στοιχεῖα τῆς τυπογραφικῆς τέχνης* (Πανεπιστημιακὲς Ἐκδόσεις Κρήτης, 2001, 6' ἔκδοσις 2002).

Τὸ ἔργο κυκλοφόρησε τὸν Ἰούνιο τοῦ 2004. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων διατέθηκαν ἀντίτυπά του, ὡς ἀναμνηστικὸ δῶρο, στὴ Διεθνή Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ, στὴν Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τοῦ 2004, σ' ὅλες τὶς Ἐθνικὲς Ὀλυμπιακὲς Ἐπιτροπὲς χωρῶν πού ἔλαβαν μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τοῦ 2004, καθὼς καὶ σ' ἐπίσημους προσκεκλημένους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης. Ἐκτοτε συνεχίζεται ἡ δωρεὰν διανομὴ σὲ ἐπιλεγμένους ἀποδέκτες, ὅπως βιβλιοθήκες καὶ πανεπιστημιακὰ τμήματα κλασικῆς φιλολογίας, καθὼς καὶ σὲ ἰδρύματα ἢ βιβλιοθήκες πού μελετοῦν καὶ προάγουν τὴν τυπογραφικὴ τέχνη.

Ὁ Πίνδαρος, ἐκ τῶν μεγίστων ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν, συνέθεσε, μετὰξὺ ἄλλων ἔργων, ὠδὲς πρὸς τιμὴν νικητῶν στοὺς τέσσερις πανελλήνιους ἀθλητικούς ἀγῶνες, τὰ Ὀλύμπια, τὰ Πύθια, τὰ Ἴσθμια καὶ τὰ Νέμεα. Δὲν ὑμνεῖ

τούς ίδιους τούς νικητές, αλλά τή γενιά τους και τήν πατρίδα τους και, πάνω απ' όλα, αξίες, σύμφωνα με τὸ πνεῦμα τῆς πρώιμης κλασικότητας.

Στὴν παρούσα ἔκδοση, οἱ Ὀλυμπιόνικοι δημοσιεύονται στὸ πρωτότυπο καὶ σὲ ἑπτὰ μεταφράσεις: τὶς διεθνεῖς, ἀγγλική, γαλλική, γερμανική, ἰσπανική, ἰταλική καὶ ρωσική, καὶ στὴ γλῶσσα τῆς χώρας ποὺ ὀργανώνει τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τοῦ 2004, τὴ νέα ἑλληνική. Καὶ πιὸ οὐσιαστικοὶ λόγοι ἐνδεικνύουν τὴν ἐπιλογή τῶν ἰδίων γλωσσῶν. Οἱ διεθνεῖς γλώσσες εἶναι ἐπίσης ἐκείνες τῶν κρατίστων μελετητῶν τοῦ Πινδάρου καὶ πολλῶν μεταφράσεων τῶν Ὀλυμπιονίκων, Πυθιονίκων, Ἰσθμιονίκων καὶ Νεμεονίκων. Ἡ νέα ἑλληνική γλῶσσα κατάγεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνική, συγκεκριμένα τὴν ἀττικὴ διάλεκτό της, διὰ μέσου τῆς ἑλληνιστικῆς κοινῆς καὶ τῆς λαϊκῆς γλώσσας κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ τοὺς Νεότερους Χρόνους.

Ὁ Matthew Carter, διάσημος σχεδιαστής, ἐπὶ ἔτη φίλος τῆς Ἑταιρείας, διέθεσε τὴν ψηφιακὴ γραμματοσειρά του, *Wilson Greek*, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἀγγλικῆς ἔκδοσης. Ὁ Frank Jalleau, ταλαντοῦχος τυπογραφικὸς σχεδιαστῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου τῆς Γαλλίας, σχεδίασε ψηφιακὰ τὰ περίφημα *Grecs du Roy*, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται στὴ στοιχειοθεσίᾳ τῆς γαλλικῆς ἔκδοσης.

Δημιουργὸς τῆς γραμματοσειρᾶς *Athens Academy*, καθὼς καὶ ὄλων τῶν ἄλλων γραμματοσειρῶν τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων, εἶναι ὁ Γιώργος Δ. Μαθιόπουλος, τυπογραφικὸς σχεδιαστῆς τῆς Ἑταιρείας καὶ μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου της. Ὁ ἴδιος ἐπιμελήθηκε καλλιτεχνικὰ τὴν ἔκδοση καὶ σχεδίασε τὴν εἰκονογράφηση τῶν τόμων. Ἐπίσης, μετὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ Μιχαήλ Σ. Μακράκη, διεκπεραίωσε τὶς ἐπαφές με τοὺς ἐξωτερικοὺς συντελεστὲς τοῦ ἔργου καὶ ἀνέλαβε τὴ γενικὴ διεύθυνση τῆς σύνταξης καὶ τὴν ἐποπτεία τῆς παραγωγῆς τῆς ἔκδοσης. Ἐπίσης συνέταξε κείμενο με τίτλο “Τυπογραφικὸ Ἐπίμετρο”, δημοσιεύμενο στὸ τέλος τῶν τόμων, ὅπου παρέχονται περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὶς γραμματοσειρὲς ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὴν παρούσα ἔκδοση.

Μὲ ἄδεια τῆς ἀρχαιολόγου Μαρίας Πλάτωνος - Γιώτα στολίζεται ἡ προμετωπίδα κάθε τόμου με σύνθεση ἐμπνευσμένη ἀπὸ ἀττικὸ κρατήρα ποὺ ἀνακάλυψε πρόσφατα στὸ ἀρχαῖο νεκροταφεῖο τῆς Κάτω Κηφισιάς.

Ὁ Κώστας Σ. Στάικος, ἱστορικὸς τοῦ βιβλίου καὶ Διευθυντῆς τῆς “Κότινος Α.Ε.”, διέθεσε τὴν ἐξαιρετικὴ βιβλιοθήκη του γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἔρευνας καὶ παρέσχε κάθε βοήθεια κατὰ τὴν ἐκτύπωση τῆς ἔκδοσης στὶς ἐγκαταστάσεις τῆς ἑταιρείας του.

Ἐκ μέρους τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικῶν Τυπογραφικῶν Στοιχείων, τοῦ ὁποίου εἶμαι Πρόεδρος, ἔχω τὴν τιμὴ νὰ παραδώσω στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν δύο κασσετίνες τῆς ἔκδοσης, τὴ μία γιὰ τὴν κεντρικὴ βιβλιοθήκη, τὴν ἄλλη γιὰ τὸ Κέντρον Ἑρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμματείας.